

Niyyaa keenya qulqulleessuf

Description

Torbaan darbee waaâ€™niyyaa tuttuquuf yaalle turre. Yaadachisaf, hojiin kamiyyuu niyyaa irratti kan ijaarrameedha. Sababa namoonni niyyaa garagaraa qabaniif milkaaâ€™inni fi gammachuun isaani garagara. Hojiima walfakkaatu osoo hojjatun niyyaan isaanii garagara waan taâ€™meef milkaaâ€™inni fi buâ€™aan isaan buusan akka ardii fi samii addaan fagaata. Iccitiin kanaa niyyaa ofii qulqulleessu fi qulqulleessu dhiisu irratti hundaaâ€™ma. Nama waggaa kudhaan keessatti garmalee osoo hojjatu buâ€™aa gaarii hin buusne fi nama waggaa shan ykn sanii gadi keessatti buâ€™aa hangana hin jedhamne yommuu buusu yeroo argite si hin dinqisiisin. Iccitiin kanaa inni guddaan niyyaan isaanii garagara waan taâ€™meefi. Kanaafu, yeroo gabaaba keessatti, buâ€™aa guddaa fidu yoo barbaanne niyyaa keenya qulqulleessun hin barbaachisu ree?

Niyyaa ofii qulqulleessun buâ€™aa akkamii nuuf buusaa? Niyyaa ofii qulqulleessun;

- Ijjannoo fi kutannoo cimsa
- Dallansuu, jeequmsaa fi abdii kutuu irraa si eega
- Daandii milkaaâ€™innaa laaffisa
- Yeroo gabaaba keessatti buâ€™aa guddaa buusta
- Ofitti amanamummaa (self-confidence) horatta
- Gargaarsa guddaa Rabbiin irraa argatta
- Milkaaâ€™inna fi gammachuu kee arifachiisa
- Hojiin kee qulqullinna qabaata
- Qalbiin tee tasgabbii fi nageenyan guuttamti
- Nama dhugaa (saadiqa) taata fi kkf

Kanaafu, buâ€™aa lakkawame hin dhumne kanniin argachuuf niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu nu hin barbaachisu ree? Yeroo ammaa baayâ€™een keenya qalbii teenya qulqulleessu daganne jirra. Sababa kanaan niyyaan keenya gaarii waan hin taanef jireenya keessaa gammachuu fi milkaaâ€™inna dhandhamu dadhabne.

Wanti hanga niyyaa qulqulleessu ulfaatu hin jiru. Akkasuma, buâ€™TMaan hanga niyyaa qulqulleessu irraa argamu gahu hin jiru.

â€™Qalbiin kan toltu toliinsa hojiitini. Toliinsi hojii immoo niyyaan yoo toleedha.â€™ (Muxarriif ibn Abdullah)

Kanaafu Rabbi qofaaf qulqulleessun wanta salphaa miti. Nafsiyyatti (lubbuu ofitti) qabsoo guddaa barbaachisa. Niyyaa ofii qulqulleessuf karaawwan kanniin hordofuuf mee haa tattaafannu;

1.Beekumsa barbaaduâ€™ dhugumatti beekumsa barbaadun dhibee lakkoofsa hin qabneef qoricha taâ€™TMa. Garuu dhibee hamaa qalbii teenya huubaa jiru fayyisuuf beekumsa akkamii barbaadu qabnaa? Beekumsi saayinsii yookiin filoosofii qalbii teenya dhibeewwan akka waanyu, jibbaa fi kkf irraa fayyisuu akka hin dandeenye ni dhugoomsina. Kanaafu qalbii teenya fayyisuu yoo barbaanne gara beekumsa Islaama deebiâ€™TMu qabna. Beekumsi Islaama karaa adda addaatin ni argama. Garuu karaa fi carraawwan jiranitti fayyadamuun qalbii teenya qulqulleessuf yoo hin tattaafatin, gonkumaa niyyaa keenya qulqulleessu hin dandeenyu.

Muxannoo koo irraa yommuu isiniif himu, yommuu kaayyoo jireenya kiyya bocu gaafiin â€™Maaliifâ€™TM jedhu garmalee na rakkise. Keessi koo maaliif kana taâ€™TMuu barbaaddaa? Maaliif kana hojjattaa? Jechuun iyya. Gaafii kanaaf deebii argachuuf kitaabban adda addaa garagalchu eegale. Keessattu kitaaba waaâ€™TMee niyyaa ykn iklaasaa dubbatu arginaan dubbisu malee hin dhiisu. Kitaaba tokko yommuu dubbisu deebii â€™Maaliifâ€™TM jedhuuf nan dhaba. Ammallee kitaaba biraa nan dubbisa. Ammas deebii gahaa hin argadhu. Garuu gaafii maaliif jedhuuf deebii quubsaa kan argadhe Tafsiira Qurâ€™TMaana keessayyi. Ammas taanan niyyaan kiyya dhibbaan dhibbatti qulqulluudha jechuu hin dandaâ€™TMu. Qulqullummaa niyyaa Rabbii qofatu beeka. Eti gaafiin â€™Maaliifâ€™TM jedhu qulqullummaa niyyaa murteessa. Namni gaafii kanaaf deebii gahaa fi sirrii argachuuf tattaafate Rabbiin ni gargaara.

Mujaahid (Rabbiin rahmata isaa godhuu) akkana jedha: â€™Niyyaa sirrii osoo hin qabaatin beekumsa kana barbaadu eegalle. Ergasii Rabbiin niyyaa sirrii nuuf kenne.â€™

Namoonni gariin beekumsa Islaama yommuu barachuuf tattaafatan niyyaan isaanii kan jalqabaa addunyaa tana irraa qabeenya fi beekkamtii argachuu taâ€™TMe. Beekumsa saniin niyyaa ofii Rabbiif qulqullessuuf hin tattaafanne. Akkuma niyyatan san wanta niyyataniif addunyaa irraa qabeenya fi beekkamti argatan yookin ni dhaban. Garuu kasaaran guddaan jaalala Rabbii fi ganda Aakhiraa dhabuudha.

Muxarriif ibn Abdullah: â€™Hojii Aakhiraatin wanta addunyaa barbaadun dhugumatti fokkate.â€™

Namoonni gariin immoo niyyaa ofii Rabbii qofaaf qulqulleessuf tattaafatan. Akkasuma Rabbiin isaan qajeelche. Kunoo hojii irra oolmaa Hadiisa Ergamaa Rabbii (SAW) asitti ni hubanna. â€™Dhugumatti hojiiwwan hunduu niyyaani. Nama hundaafu wanta niyyate qofatu isaaf jira.â€™

Namni tokko jireenyaa isaa keessatti jalqaba niyyaa ofii hojii fi sochii kam keessattu qulqulleessuf yoo tattaafate, gammachuu fi milkaaâ€™TMinna hin yaaddamne argata. Garuu namni niyyaa ofii qulqulleessu dagate akkamitti akka kufu hin beeku.

2.Hojii ykn eenyummaa ofii dhoksuu“ amala ilma namaa keessaa tokko hojii gaarii tokkoon beekkamaa taâ™uu barbaada. Wanta gaarii hojjatu hundaa namoonni osoo arganii ykn beekanii fedha. Garuu kuni yeroo baayâ™ee miidhaa malee buâ™aa kan isaaf buusu miti. Kana jechuun namni yeroo hundaa hojii gaarii dhoksu qaba jechuu miti. Haa taâ™uu malee bakki fi yeron hojii itti dhoksan ni jira, akkasamus kan ifa itti baasan ni jira. Rabbiin hiika Qurâ™aana kana keessatti akkana jedha:

“Sadaqaa yoo mulâ™iftanii (kennattan) isheen waa tolte; yoo ishee dhoksitani hiyyeeyyif kennitaniis isatu isiniif caala. (Rabbiin) hamtuwwan keessan isin irraa harcaasa. Rabbiin waan isin dalagdan keessa beekadha.” Suuratu Al-Baqaraa 2:271

Aaya tana keessatti sadaqa ifa baasanii kennun toltuu akka taate ni ibsa. Garuu dhoksanii hiyyeeyyif kennuun irra gaarii (caalaa) akka taâ™e ni hubanna. Sadaqaa dhoksuun niyyaa nama kennuus ni eega, kabajaa nama sadaqaa san fudhatus ni tiksa. Kanaafu, karaan niyyaa ofii itti qulqulleessan keessaa tokko osoo namni hin argin, jaalala Rabbii qofa barbaaduf, hojii gaarii kee dhoksuudha. Namoonni akka arganii fi beekan hin fedhin. Yoo argan inuma si waanyun si jibbuu fi si miidhu eegalu.

Aliyyi ibn Abu Xaalih: **“Hojiin gaariin- Rabbiin malee namni tokkollee ittiin si faarsu kan ati hin barbaannedha.”** Kana jechuun hojii gaarii kan hojjattuuf namoonni akka si faarsanii fi galateefatan osoo hin taâ™in Rabbiin irraa mindaa gaarii kajeelun Rabbii qofaaf hojjatta. (Hayatu salaf: 226)

Sufyaan as-Sawrii: **“Ani namoota beekke osoo namoonni na beeku baatanii jaalladha.”** (Hayatu salaf: 250)

Fudaayl ibn Iyaad: **“Namni akka yaadatamu (beekkamu) jaallatu hin yaadatamu (beekkamaa hin taâ™u). Namni yaadatamu (beekkamaa taâ™uu) jibbu ni yaadatama (ni beekkama).”** (Hayatu salaf: 250)

Abdah ibn Sulaymaan al-Maruzzi akkana jedha: garee loltoota taane Abdullaah ibn Mubarak waliin gara biyyaa Ruum seennee diinan wal-qunnamne. Diina keessaa namtichi tokko bahe dorgommiif nama waame. Nu keessaa namni tokko yommuu bahu namtichi diinaa kuni nama kana ni ajjeese. Ammallee namni biraa itti bahe. Ammas namtichi diinaa kuni ni ajjeese. Ammas namni biraa itti bahe, ammallee ni ajjeese. Ammas dorgomiif nama waame. Amma namni tokko Muslimoota keessaa itti bahuun yeroo muraasan booda diina kana waraane ajjeese. Muslimoonni nama kana ni marsan. Yoo isa ilaalu edaa inni Abdullah ibn Mubaraak. Yeroo san inni fuula ofii haguuggin of dhokse. Fiixe haguuggi isaa qabuun irraa harkise. Ergasii Abdullah ibn Mubaraak akkana jedhe: Yaa abbaa Amr siihii sila kan nu salphisaa jiru (kana jechuun namootatti na beeksisuun).” (Hayatu salaf: 250)

Kanoo hanga kana namoonni gaggaariin durii eenyummaa fi hojii ofii dhoksu.

3.Rabbiin irraa iklaasa fi gargaarsa kadhachuu“ hojiin gaariin kamiyyuu iklaasa malee fudhatama akka hin arganne beekun yeroo hundaa Rabbiin irraa iklaasa kadhachuu nu barbaachisa. “Yaa Rabbii hojii kiyya hunda keessatti iklaasa naaf kenni.” jedhanii kadhachuu barbaachisadha. Yoo hidda onnee jalaa sirritti kadhanne Rabbiin iklaasa nuuf kenna. Umar ibn Al-Khaxxaab (RA) akkana jechaa ture:

Kanaafu, mindaan Rabbiin addunyaa fi Aakhiratti nuuf qopheesse wanta namoota irraa fi addunyaa tana keessatti arganu akka caalu beekun niyyaa keenya qulqulleessuf tattaafachu qabna. Addunyaa tana nan dhaba yookiin namoonni na jibban jette hin yaaddawin, atummaa hojii kee Rabbi qofaaf qulqulleessi, ni argita jireenya akkami akka jiraattu.

Karaan niyyaa kee itti qulqulleessitu inni biraa akkana jedhi of gaafadhu:

“Yoo Rabbiin faallesse namoonni na hin fayyadan, akkasumas adabbii irraa na hin bararaan. Yoo Rabbiif ajajame, sawaaba (mindaa) naaf hin kennan. Kan mindaa nama kennuu fi adabbii namarraa deebisu Rabbiin qofa. Haalli yoo akkana ta’ee maaliif Rabbitti qindeessaa? Namootatti dhiyaachuuf ibaadaa kiyyaan maaliif niyyadhaa? Kanaafu, namoonni gonkumaa homaa na hin fayyadan. Hojii gaarii kiyya beekani dhiisanii wanti na fayyadan hin jiru.”

5.Oba qabaachu“ Niyyaa ofii qulqulleessun wanta halkan tokkon galma gahuu miti. Yeroo dheeraa fi qabsoo guddaa namarraa fudhata. Yeroo tokko tokko niyyaa kee yoo hin qulqulleessin akkamitti akka dallantuu fi abdii akka kuttu ni beektaa miti ree. Kanaafi, namoonni amananii hojii gaarii dalagan dallansuu fi abdii kutuu irraa baraaramuun jireenyaa gaarii jiraatu, niyyaa ofii Rabbiif waan qulqulleessaniif. Namoonni isaan irraa jaallatanii jibbanii wanti isaan dhiphisu hin jiru, kaayyoon isaanii Rabbiin qofa gammachisu waan ta’ee. Nutis galma kana gahuuf obsaan niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu qabna.

Sufyaan ibn Uyeeynah (Rabbiin rahmata isaa haa godhuu) akkana jedha: Hayyoota Islaama keessa namtichi tokko akkana jedha,“Waggoota soddomaaf wantoota lama wal’aanaa jira. Isaanis; **kajeellaa anaa fi namoota jidduu jiru dhiisu** fi **Hojii Rabbiif qulqulleessudha**.” (Hayatu salaf: 229)

Kanaafu waggaan soddomni xiqqaa miti. Hojii gaarii yommuu hojjannu “Na argaaf (riyaaf) hojjachaa jira”jenne hojiicha dhiisu hin qabnu. Akkuma namticha kanaa niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu qabna.

Guduunfaa

Yeroo hundaa hojii kamiyyuu yommuu hojjannu,“Maaliif hojii kana hojjadha? Maal barbaadeti? Maaliif kana dubbadha?”jenne of gaafachun niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu qabna. “Niyyaan kiyyaa qulqulluudha ykn hojiin kiyyaa Rabbiin biratti fudhatama argate jira.” jechuun of gowwoomsu hin qabnu. Milkaa’inaa fi gammachuu guddaa yoo barbaanne niyyaa keenya yeroo hundaa sakatta’u (fattashu) qabna. Niyyaa keenya qulqulleessuf; beekumsa barbaadu, hojii fi eenyummaa keenya dhoskuu, mindaa Rabbiin irraa eegu, du’aayi gochuu, obsuu fi kkf.

Kitaabni seenaa fi jechoonni hayyoota irraa fuudhataman:

[Hayatu Salafi; beyna al-qawli wa al-amali](#)

Date Created

March 18, 2017

Author

admin